Цимбалюк Світлана Ярославівна,
к. е. н., доцент, директор Наукової бібліотеки Університету ДФС України
Павленко Галина Леонідівна,
начальник відділу обслуговування навчальною літературою Наукової бібліотеки Університету ДФС України

РОЛЬ ДОВІДКОВО-ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ ЛЕКСИКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДФС УКРАЇНИ

У сучасних умовах, для якісного виконання своїх функціональних обов'язків майбутнім фахівцям ДФС України треба володіти чималим масивом первинної інформації не тільки з відповідних сфер діяльності, а й суспільного життя в цілому. Значну роль в цьому відіграють довідкові лексикографічні джерела, використання яких впливає на формування професійної лексики майбутніх фахівців. Адже, зміст довідкових видань є втіленням таких важливих для соціальних комунікацій функцій як: інтегральної – об'єднує знання в єдиний систематизований комплекс, актуалізує їх і забезпечує цілісність знання; нормативної – фіксує рівень наукового розуміння об'єктів та процесів, які відображаються у виданні. Саме цей рівень їх розуміння виступає певною нормою в науковому пізнанні та практичній діяльності, регулює процеси мислення національного інтелекту, наукові дослідження, навчання, соціалізацію, здійснює інформаційне забезпечення процесів соціального розвитку шляхом використання енциклопедичного знання в побудові та реалізації концепцій, стратегій, планів, технологій розвитку суспільства.

Основне призначення лексикографічних джерел, літератури довідкового характеру, яка є в фондах бібліотеки – допомогти студентам, майбутнім фахівцям органів ДФС України зорієнтуватися в різноманітті складних та нових термінів та понять, спрямувати їх для подальшого пошуку потрібного матеріалу.

Відповідно до Державного стандарту України (ДСТУ 3017-95. Видан Основні види. Терміни та визначення), довідкова література поділяється такі основні види: словники, енциклопедії, довідники [1].

Матеріал у таких виданнях подають лаконічно, але з максимальною повнотою викладу певного питання та розміщують у такому порядку, який максимально зручним для швидкого знаходження необхідної інформац Основу довідкового видання становить довідкова стаття, зміст, об'єм і форм якої визначаються типом довідника та його будовою – словниковою аб систематичною, а за змістом базується на існуючій документальній науковій інформації.

Довідкова література виконує важливу функцію авторитетних видань які умовно відносять до вторинних джерел, закріплених у певних документ наукової інформації, що існували або існують на сьогодні. Користування словниками різних типів не тільки підвищує грамотність і знання мови, а й збагачує кругозір людини, підносить загальний рівень її культури. Словники розширюють світогляд особи, в даному випадку наших студентів. В довідковій літературі представлено знання, якими володіє людство в певну епоху, з різних галузей науки, техніки, мистецтва, їх заслужено називають супутниками цивілізації.

Енциклопедії та словники – це наукові видання, що містять систематизоване коло знань з різних галузей та описують різну термінологію [2]. За змістом енциклопедії та словники можуть бути універсальними або галузевими, за структурою – словниковими або систематичними.

Видання довідкового характеру, які наявні в фондах нашої бібліотеки досить різноманітні. Студенти мають можливість користуватися насамперед довідковими виданнями із загальними для всіх галузей знань відомостями, але велике значення для формування їх професійної лексики мають специфічні видання, характерні для того чи іншого виду діяльності, пов'язані з сферою економіки, митною справою, юриспруденцією та інше.

Серед таких видань: Енциклопедія сучасної України; Українська мова: Енциклопедія; Соціологія: короткий енциклопедичний словник; Філософський енциклопедичний словник; Політологічний енциклопедичний словник та інші.

До юридичних лексикографічних джерел належать юридичні довідкові видання. Термінологія права – складна сукупність термінологічних одиниць усієї правової сфери діяльності знаходить своє відображення в юридичних словників різних типів (загальноюридичних і галузевих, енциклопедичних і лінгвістичних, тлумачних, нормативних, перекладних, та інших.

У фондах нашої бібліотеки понад 40 назв правничих термінологічних словників. Серед них: Словник юридичних термінів, Юридична енциклопедія у 6-ти томах, Юридичний словник-довідник, Новий російсько-український словник-довідник юридичної, банківської, фінансової, бухгалтерської та економічної сфери, Словник термінів і понять, що вживаються у чинних нормативно-правових актах України, Юридичні терміни. Тлумачний словник, Словник-довідник термінів судової медицини та інші.

Термінологічні правничі словники є результатом узагальнення процесів розвитку і становлення юриспруденції та сприяють засвоєнню правильного слововживання, що є особливо важливим для майбутніх правників.

Для студентів економічних спеціальностей пропонуються численні сучасні економічні енциклопедичні видання, які відображають важливі зміни в економічній системі України за останні десятиліття і відповідають великій потребі у сучасній систематизованій конкретній економічній інформації. Фахові словники допомагають студентам здобути глибокі економічні знання, знайомлять з новими реаліями економічного буття держави, з надбанням світової економічної науки та практики, а також сприяють формуванню професійної лексики.

Серед таких видань: Економічна енциклопедія у 3 т., Банківська енциклопедія, Економічний словник-довідник, Фінансовий словник, Словник сучасної економіки Макміллана, Словник фондового ринку, Короткий словник з економіки та менеджменту: Українсько-російсько-англійсько-німецький, Податки: довідник-словник та інші.

Серед загальномовних видань найбільш розповсюджені двомовні перекладні словники: російсько-англійський, українсько-французький, українсько-німецькі, але в фонді читального залу іноземної літератури є і польсько-українські словники, словники іспанської, італійської та інших мов, а також англомовні: енциклопедія «Британіка», Оксфордський та Кембриджський словники. На сьогодні такі видання є досить актуальними, адже наші студенти, які добре володіють іноземною мовою, мають можливість навчатися в провідних європейських вузах, а також двері університету відкриті для студентів-іноземців.

У фондах бібліотеки також є філологічні словники: орфографічні, словники антонімів, словники синонімів, іншомовних слів тощо. Такого виду видання є не тільки в друкованому, а і в електронному вигляді.

У наш час особливої популярності набувають електронні словники. Електронний словник – комп'ютерна база даних, що містить особливим чином закодовані словникові статті, які дозволяють здійснювати швидкий пошук потрібних слів. Не викликає сумніву той факт, що електронні словники надають користувачеві багато додаткових можливостей порівняно з друкованими аналогами та мають більш ефективну систему пошуку. Серед електронних видань заслуговує на увагу лексикографічна система «Словники України» (автори проекту – Володимир Широков, Ігор Шевченко та ін.), яка поєднує п'ять словників, зокрема орфографічний, орфоепічний, синонімічний, антонімічний, фразеологічний. Словник містить близько 152 тис. слів, близько 2,2 тис. антонімічних пар, 9,2 тис. синонімічних рядів, 56 фразеологізмів, а також 3 млн. похідних словоформ.

Отже, ми схарактеризували функції, властивості і роль довідково-лексикографічних джерел, основне призначення яких – допомогти зорієнтуватися в різноманітті складних та нових для майбутніх фахівців, понять і термінів, спрямувати їх для подальшого пошуку потрібного матеріалу. На основі вищевикладеного матеріалу, ми робимо висновок, що довідково-лексикографічні видання є важливим джерелом інформації у підготовці фахівців, розширені їх світогляду, в формуванні професійної лексики, набутті професійної компетенції.

Список використаних джерел:

1. ДСТУ 3017-95. Видання. Основні види. Терміни та визначення. – Чинний від 01.01.96. – К. : Держстандарт України. 1996. – 47 с.

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. : [б. в.] ; Ірпінь : Перун, 2003. – 1440 с.

3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; голов. ред. В.Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

4. Українська термінографія: історія, теорія, практика : монографія / О.А. Покровська, Л.Я. Сапожнікова, С.М. Руденко. –Х. : ХДУХТ, 2015. — 134 с.

Шпетна Світлана Анатоліївна,
к. пед. н., доцент кафедри культурології та кіно-телемистецтва ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

МОВНА ПІДГОТОВКА СПЕЦІАЛІСТІВ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА ТА ВИРОБНИЦТВА

У підготовці спеціалістів аудіовізуального мистецтва та виробництва важливого значення набуває їх мовна підготовка, оскільки телефоторепортер "повинен бути носієм, творцем, пропагандистом культури слова, роблячи свій внесок у формування української мовної особистості" [1]. А відтак рівень його власної мовної культури має особливе значення й займає чільне місце серед основних професійних умінь майбутніх фахівців аудіовізуального мистецтва.

Мокра Д.В. Слова іншомовного походження в економічній термінології 244
Монастирська Р.І. Окремі аспекти вивчення семасіологічного термінознавства у виші 247
Попович А.С. Вивчення професіоналізмів на заняттях зі стилістики української мови у вищій школі 251
Усачова К.С. Жаргонна та сленгова лексика як об'єкт вивчення у вищих навчальних закладах 256
Цимбалюк С.Я., Павленко Г.Л. Роль довідково-лексикографічних джерел у формуванні професійної лексики майбутніх фахівців ДФС України 259
Шпетна С.А. Мовна підготовка спеціалістів аудіовізуального мистецтва та виробництва 263

ПРОФЕСІЙНЕ МОВЛЕННЯ В ЗМІ

Барбукова І.С. Мовно-стильові особливості онлайнового щоденника 267
Бестюк А.М. Функціональна специфіка економічних термінів у мові ЗМІ 272
Кошелівська А.А. Стилістичні видозміни спортивної лексики в сучасних українських ЗМІ 274
Кошелюк А.В. Використання прецедентних текстів у рекламній сфері 278
Ленець Є.І. Суспільно-політичний характер неологізмів (на матеріалі ЗМІ) 281

УДК 378

Рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-наукового інституту гуманітарних наук
Університету державної фіскальної служби України
(Протокол № 7 від 28 березня 2017 року)

Тенденції та перспективи формування професійної лексики: Доповіді VII Міжвузівського науково-практичного семінару, присвяченого питанням функціонування професійного мовлення, лінгвокультурологічному та соціокультурному аспектам філології. – Ірпінь: УДФС України, 2017. – Вип. VII. – 290 с.

Відповідальний редактор:
к. філол. н., доцент кафедри української словесності та культури **О.В. Чорна**

© Оригінал-макет
КАВ
Університет ДФС України, 2017

За зміст матеріалів і правильність цитування відповідальність несуть автори.